

شبهه ناسازگاری‌ها و تناقضات ادبی قرآن کریم
و پاسخ به آنها

www.ketab.ir

مؤلف:

مرضیه عسکری کوپائی

سرشناسه	:	عسکری کوپائی، مرضیه، ۱۳۵۲-
عنوان و نام پدیدآور	:	شبهه ناسازگاری‌ها و تناقضات ادبی قرآن کریم و پاسخ به آنها/ نویسنده مرضیه عسکری کوپائی.
مشخصات نشر	:	تهران: ندای کارآفرین، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	:	۱۶۰ ص.
شابک	:	978-600-482-300-5
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبا
یادداشت	:	کتابنامه: ص. ۱۵۵ - ۱۶۰.
موضوع	:	قرآن -- بررسی و شناخت
موضوع	:	Qur'an -- Surveys
موضوع	:	قرآن -- دفاعیه‌ها و ردیه‌ها
موضوع	:	Qur'an -- Apologetic works
موضوع	:	تناقض در قرآن
موضوع	:	Contradiction in the Qur'an
موضوع	:	خاوندشناسان -- دیدگاه درباره قرآن
موضوع	:	Middle East specialists -- Views on the Qur'an
رده بندی کنگره	:	۱۳۹۸ ش. ۵، ج ۳، ۶۵/۳ BF
رده بندی دیویی	:	۱۵۹/۲۹۷
شماره کتابشناسی ملی	:	۵۶۶۲۱۸۰

نام کتاب : شبهه ناسازگاری‌ها و تناقضات ادبی قرآن کریم و پاسخ به آنها

نویسنده : مرضیه عسکری کوپائی

صفحه‌آرا : اکرم ملک نژاد

طراح جلد : رضا کاوه

تیراژ : ۱۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ : ۱۳۹۸ اول

قیمت : ۲۴۰۰۰ تومان

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۴۸۲-۳۰۰-۵

تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخررازی، نبش کوچه انوری، پلاک ۲۹

تلفن تماس: ۶۶۴۰۲۷۲۲

www.NedayeKarafarin.ir

۹.....	مقدمه
۱۳.....	فصل اول: شبهه
۱۳.....	معنای شبهه
۱۳.....	شبهه در لغت
۱۴.....	شبهه در اصطلاح
۱۴.....	اقسام شبهات قرآنی
۱۴.....	شبهات علمی
۱۶.....	شبهات تاریخی
۱۹.....	شبهات ادبی
۲۰.....	تاریخچه شبهه
۲۳.....	پرهیز از شبهه از منظر قرآن کریم و روایات معصومین (علیهم السلام)
۲۵.....	فصل دوم: تناقض
۲۵.....	معنای تناقض
۲۵.....	معنای لغوی نقض
۲۶.....	نظر خاورشناسان غربی پیرامون نسبت قرآن کریم
۲۸.....	قرآن از دیدگاه دانشمندان غربی
۲۸.....	دیدگاه علمی
۲۸.....	دیدگاه ادبی
۲۹.....	دیدگاه جامعه شناسی
۲۹.....	دیدگاه دانشمندان آمریکایی در مورد قرآن
۳۱.....	فصل سوم: مستشرقین و اهداف آنها
۳۱.....	مستشرق
۳۱.....	استشراق در لغت
۳۱.....	استشراق در اصطلاح
۳۲.....	تاریخچه‌ی استشراق
۳۳.....	اهداف و فعالیت‌های مستشرقین
۳۴.....	اهداف علمی
۳۴.....	اهداف مذهبی
۳۴.....	اهداف تجاری
۳۵.....	اهداف سیاسی
۳۵.....	فعالیت‌های مستشرقین
۳۷.....	نظریه شناسی مستشرقین
۳۷.....	گلدزیه
۳۷.....	رژمی بلاشر
۳۷.....	ایزوتسو ژاپنی

۳۸.....	موريس بوكای فرانسوی
۳۹.....	آرتور جفری
۳۹.....	ارشميتدریت يوسف درّه حداد
۴۱.....	فصل چهارم: فضیلت قرآن کریم.....
۴۳.....	برتری قرآن از دیدگاه دانشمندان غربی
۴۳.....	مقایس فرانسیز
۴۳.....	دکتر یوهان ولفگانگ فون گوته
۴۳.....	بار تلمی سنت میلر
۴۴.....	جایگاه تال در قرآن کریم
۴۴.....	
۴۴.....	
۴۴.....	عقل در اصطلاح
۴۵.....	عقل و آیات قرآن کریم
۴۷.....	چگونگی به کار گیری قوه عقل
۴۸.....	به کارگیری قوه عقل به هیئت الهی به همه انسانها
۵۰.....	پیرامون عقل و آنچه موجب نجاست
۵۲.....	تدبیر
۵۲.....	معنای لغوی تدبیر
۵۲.....	اسرار زبان در کتاب و لغه
۵۲.....	(د ب ر) فی اللغه
۵۴.....	تدبیر در اصطلاح قرآن کریم
۵۴.....	آسیب شناسی تدبیر
۵۶.....	منظور از ضرب آیات چیست؟
۵۹.....	فصل پنجم: پاسخ به شبهات از منظر اندیشمندان.....
۶۰.....	بخش اول، شبهه اول
۶۰.....	واژه شناسی
۶۰.....	فرق بین رسوخ و ثبات
۶۱.....	طرح شبهه
۶۲.....	پاسخ به شبهه از منظر تفسیر المیزان
۶۲.....	پاسخ به شبهه از منظر تفسیر مجمع البیان
۶۳.....	پاسخ به شبهه از منظر تفسیر کشاف زمخشری
۶۴.....	پاسخ به شبهه از منظر تفسیر ادبی و عرفانی
۶۴.....	پاسخ به شبهه از منظر کسائی
۶۴.....	دلایل ادبی
۶۵.....	نظر نحوین پیرامون شبهه
۶۵.....	شواهد شعری
۶۶.....	تدبیر در آیات
۶۶.....	واژه شناسی

۶۶		فرق بین ولی و نصیر
۶۷		فرق بین ولی و مولی
۶۸		نظر علامه طباطبائی (ره) پیرامون آیات مکمل شبهه اول
۷۲		بحث روایی
۷۵		تجزیه و ترکیب آیه
۷۷		نتیجه گیری
۷۸		بخش دوم، شبهه دوم
۷۸		نصب دادن معطوف: سوره بقره، آیه ۱۷۷
۷۸		واژه شناسی
۷۹		طرح شبهه
۷۹		پاسخ به شبهه از منظر تفسیرالمیزان
۸۱		پاسخ به شبهه از منظر تفسیر مجمع البیان
۸۱		پاسخ به شبهه از منظر تفسیر کشف زمخشری
۸۱		دلیل بلاغی
۸۱		دلیل مفهومی
۸۲		دلیل ادبی
۸۲		بحث روایی
۸۳		تدبیر در آیه
۸۴		تجزیه و ترکیب آیه
۸۶		نتیجه گیری
۸۷		بخش سوم، شبهه سوم
۸۷		نصب فاعل: سوره بقره، آیه ۱۲۴
۸۷		واژه شناسی
۸۷		طرح شبهه
۸۷		پاسخ به شبهه از منظر تفسیرالمیزان
۸۸		پاسخ به شبهه از منظر تفسیر مجمع البیان
۸۹		نظر نحوین پیرامون شبهه
۸۹		نظر مفسرین پیرامون امامت
۹۳		بحث روایی
۹۵		تدبیر در آیه
۹۶		تجزیه و ترکیب آیه
۹۷		نتیجه گیری
۹۸		بخش چهارم، شبهه چهارم
۹۸		تذکیر خبر اسم مؤنث: سوره اعراف آیه ۵۶
۹۸		واژه شناسی
۹۸		فروق لغویة
۹۸		طرح شبهه

۹۹.....	پاسخ به شبهه از منظر تفسیر المیزان.....
۹۹.....	پاسخ به شبهه از منظر تفسیر مجمع البیان.....
۹۹.....	پاسخ به شبهه از منظر تفسیر کشاف زمخشری.....
۱۰۰.....	نظر نحویون پیرامون شبهه.....
۱۰۲.....	بحث روایی.....
۱۰۲.....	تجزیه و ترکیب آیه.....
۱۰۴.....	نتیجه گیری.....
۱۰۵.....	بخش پنجم، شبهه پنجم.....
۱۰۵.....	کسب تأیید و تذکیر: سورة سجده، آیه ۲۰ و سورة سبأ آیه ۴۲.....
۱۰۵.....	(۱) دره مبارکه سجده آیه ۲۰.....
۱۰۵.....	(۱) سبأ مبارکه سبأ آیه شریفه ۴۲.....
۱۰۵.....	فروغ لغوی.....
۱۰۵.....	طرح شبهه.....
۱۰۶.....	پاسخ به شبهه از منظر تفسیر المیزان.....
۱۰۶.....	پاسخ به شبهه از منظر تفسیر مجمع البیان.....
۱۰۶.....	نظر نحویون پیرامون شبهه.....
۱۰۷.....	تجزیه و ترکیب آیه.....
۱۰۸.....	نتیجه گیری.....
۱۰۹.....	بخش ششم، شبهه ششم.....
۱۰۹.....	دروود بر پیروان الیاس: سورة صافات، آیه ۱۲۳-۱۳۰.....
۱۰۹.....	طرح شبهه.....
۱۰۹.....	پاسخ به شبهه از منظر تفسیر المیزان.....
۱۰۹.....	پاسخ به شبهه از منظر تفسیر مجمع البیان.....
۱۱۰.....	پاسخ به شبهه از منظر تفسیر کشاف زمخشری.....
۱۱۰.....	پاسخ به شبهه از منظر تفسیر مراغی.....
۱۱۰.....	پاسخ به شبهه از منظر تفسیر قمی.....
۱۱۱.....	دلایل ادبی.....
۱۱۲.....	الیاس در قرآن کریم.....
۱۱۲.....	الیاس در روایات.....
۱۱۵.....	تجزیه و ترکیب آیه.....
۱۱۵.....	نتیجه گیری.....
۱۱۶.....	بخش هفتم، شبهه هفتم.....
۱۱۶.....	قرار دادن فعل مضارع به جای فعل ماضی: آیه ۵۹ آل عمران.....
۱۱۶.....	طرح شبهه.....
۱۱۶.....	پاسخ به شبهه از منظر تفسیر المیزان.....
۱۱۷.....	پاسخ به شبهه از منظر تفسیر مجمع البیان.....
۱۱۷.....	پاسخ به شبهه از منظر تفسیر کشاف زمخشری.....

۱۱۸	پاسخ به شبهه از منظر تفسیر بیضاوی
۱۱۸	پاسخ به شبهه از منظر تفسیر ادبی و عرفانی
۱۱۸	نظر نحویون پیرامون شبهه
۱۱۹	دلیل شعری
۱۱۹	پاسخ کلی به شبهه
۱۲۰	تدبیر در آیه
۱۲۱	تجزیه و ترکیب آیه
۱۲۲	نتیجه گیری
۱۲۳	بخش هشتم، شبهه هشتم
۱۲۳	آوردن جمع به جای مثنی: سوره تحریم، آیه ۴
۱۲۳	طرح شبهه
۱۲۳	پاسخ کلی به شبهه
۱۲۴	پاسخ به شبهه از منظر تفسیر المیزان
۱۲۴	پاسخ به شبهه از منظر تفسیر مجمع البیان
۱۲۵	پاسخ به شبهه از منظر تفسیر کشاف زمخشری
۱۲۵	نظر نحویون پیرامون شبهه
۱۲۵	تجزیه و ترکیب آیه
۱۲۶	تدبیر در آیات
۱۲۷	نتیجه گیری
۱۲۸	بخش نهم، شبهه نهم
۱۲۸	تکرار در قرآن کریم، سوره های الرحمن، القمر
۱۲۸	فن تکرار
۱۲۹	طرح شبهه
۱۲۹	پاسخ کلی به شبهه
۱۳۰	الف: تکرار ادات
۱۳۰	شاهد اول: نحل / ۱۱۰
۱۳۱	پاسخ به شبهه از منظر تفسیر المیزان
۱۳۱	پاسخ به شبهه از منظر تفسیر مجمع البیان
۱۳۱	پاسخ به شبهه از منظر تفسیر کشاف زمخشری
۱۳۱	پاسخ به شبهه از نظر ادبی
۱۳۲	دلیل شعری
۱۳۲	شاهد دوم: نحل / ۱۱۹
۱۳۲	پاسخ به شبهه از منظر تفسیر المیزان
۱۳۳	پاسخ به شبهه از منظر تفسیر مجمع البیان
۱۳۳	پاسخ به شبهه از منظر تفسیر کشاف زمخشری
۱۳۴	پاسخ به شبهه از نظر ادبی
۱۳۴	تجزیه و ترکیب آیه

۱۳۵	شاهد سوم: نمل / آیه ۶
۱۳۵	پاسخ کلی به شبهه:
۱۳۵	پاسخ به شبهه از منظر تفسیر المیزان
۱۳۶	پاسخ به شبهه از منظر تفسیر مجمع البیان
۱۳۶	پاسخ به شبهه از منظر تفسیر کشف زمخشری
۱۳۶	پاسخ به شبهه از نظر ادبی
۱۳۶	تجزیه و ترکیب آیه
۱۳۷	ب: تکرار کلمه
۱۳۷	شاهد اول: سوره رعد / آیه ۵
۱۳۷	شرح شبهه:
۱۳۷	پاسخ به شبهه از منظر تفسیر المیزان
۱۴۰	پاسخ به شبهه از منظر تفسیر مجمع البیان
۱۴۱	پاسخ به شبهه از منظر تفسیر کشف زمخشری
۱۴۱	پاسخ به شبهه از نظر ادبی
۱۴۲	تجزیه و ترکیب آیه
۱۴۲	ج: تکرار فاصله
۱۴۳	پاسخ کلی به شبهه در سوره قمر
۱۴۴	پاسخ به شبهه از منظر تفسیر المیزان
۱۴۵	پاسخ به شبهه از منظر تفسیر مجمع البیان
۱۴۷	پاسخ به شبهه از منظر تفسیر کشف زمخشری
۱۴۷	تجزیه و ترکیب آیه
۱۴۸	تکرار در سوره قمر (قسمت دوم)
۱۴۸	پاسخ کلی به شبهه
۱۴۹	پاسخ به شبهه از منظر تفسیر المیزان
۱۴۹	پاسخ به شبهه از منظر تفسیر مجمع البیان
۱۵۰	پاسخ به شبهه از منظر تفسیر کشف زمخشری
۱۵۰	تجزیه و ترکیب آیه
۱۵۲	نتیجه گیری
۱۵۵	حاصل کلام
۱۵۷	منابع و مأخذ

مقدمه

وجود پیامبر اکرم (ص) طبق فرامین الهی رحمه للعالمین است. ﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾ (انبیاء: ۱۰۷) و نزول قرآن کریم بر قلب پیامبر به منظور تبیین آن بر مردم صورت گرفته است.

﴿لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ﴾ (نحل: ۴۴) از طرفی عربی بودن قرآن کریم دلیلی بر تفکر و به کارگیری قوه عقل است. ﴿إِنَّا أَنزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَّعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ﴾. (یوسف: ۲) از سوی دیگر تدبیر و فهم عمیق در آیات الهی راه برای نجات از کج فهمی و ضلالت است. ﴿أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ سِیرِ اللَّهِ جَدًّا فِيهِ إِخْتِلَافًا كَثِيرًا﴾. (نساء: ۸۲)

با دقت و تأمل در این آیات این نتیجه دست می آید که این کتاب از سوی خداوند نازل شده است و در آن تضاد و اختلافی مشاهده نمی شود. چرا که شرایط نزول آن و شرایط آورنده این کتاب به گونه ای متفاوت و مختلف بوده است که اگر از جانب خداوند متعال نبود به طور حتم بین آیات و مطالب آن اختلاف و تضادهای بسیاری وجود داشت؛ مساله این است که عده ای از معاندین و دشمنان اسلام اشکالاتی را به برخی از موضوعات و آیات قرآنی وارد کرده اند که دلیل بر فقدان به کارگیری قوه عقل وعدم تدبیر در آیات الهی بوده است. چرا که آنان توانایی فهم فصاحت و بلاغت این کتاب الهی را نداشته و چون نتوانستند فهم خود را عمیق و در سطح قرآن بالا بیاورند، سعی نمودند تا این کتاب آسمانی را در سطح فهم خود پایین آورده و این دلیلی بر رد ادعای معاندین مبنی بر وجود تعارض و تناقض در قرآن کریم است.

از اواخر جنگ جهانی اول تا به امروز، جنگ رسانه ای که ماهیت نرم افزاری دارد به صورت حربه ای روان شناسانه در خدمت استعمارگران درآمده که هدفش استعمار فکری کشورهای مسلمان و ستمدیده بوده است تا بدین وسیله نبض جریان حکومتی این جوامع را به دست گیرد و برای رسیدن به افکار شیطانی خود از ابزار کاهش و تخریب روحیه به

شکل‌های گوناگونی همچون غافلگیری، ایجاد سر و صدا، پخش شایعه، خیانت در مقامات بالا و ترور و ... استفاده نموده است و بر این باور بوده که اگر بتوان افکار عمومی را نسبت به یک موضوع یا پدیده‌ای قانع کرد یا به آن سمت و سو و جهت خاصی بخشید، مسلم دولت‌ها نیز تحت فشار افکار عمومی به آن سمت کشیده خواهند شد. فلذا تحولات مربوط به پیشرفت وسایل ارتباط جمعی و رسانه‌ای و تأثیر گسترده‌ی فضاها‌ی سایبری به عنوان جنگ نرم، در اعتقادات و فرهنگ مردم جوامع مسلمان به خصوص جوانان و هجده‌ی فرهنگی دشمنان در این راستا از طریق شبهات وارده بر قرآن و ایجاد شک و تردید در صحت و سقم مفاهیم آیات قرآن هدایت و ضرورت پاسخگویی به تناقضات وارده بر این کتاب آسمانی را روشن می‌سازد.

نتیجه آنکه جهت عابله با دشمن و هدایت و انسجام افکار عمومی، بهترین راه استدلال و تدبیر در آیات الهی است که توجه به این مهم برای جامعه اسلامی ضروری است. مبانی نظری در مسائل قرآنی از مهمترین مواردی است که پرداختن به این مهم کلید فهم بسیاری از مشکلات در حال حاضر جوامع بشری است. این مبانی عبارتند از: تناقض، شبهه، قوه عقل، تدبیر، که از ویژگی‌های خاصی از این مقوله برخوردار است. چنانکه هدف از نزول قرآن کریم به صورت عربی به کار گرفتن قوه عقل می‌باشد. (یوسف: ۲) و تبیین آیات در این کتاب آسمانی به امید استفاده از موهبت عظیم نقل است. (نور: ۶۱) و یافتن راه سعادت و پذیرش هدایت الهی و تبعیت از «ما انزل الله» مفهومی است که استفاده از روشنگری عقل است. (بقره: ۱۷۰) و خلاصی از گرفتاری‌ها و بن بست‌های موجود در زندگی بشر و سعادت اخروی در گرو پیروی از خلقت عظیم عقل است. (یوسف: ۱۰۹)

به جهت اهمیت این امر مهم و شناخت آن از منظر قرآن کریم و فهم ثمرات آن در زندگی و نجات از کج روی‌ها و اختلافات و تناقضات ادبی وارده بر قرآن کریم در این کتاب سعی بر استفاده از مبانی نظری فوق گردید؛ تا در کنار قرآن کریم به عنوان یک اصل، از دلایل ادبی برای فهم مفاهیم آن بهره برداری کنیم. البته کتاب خدا، کتاب ذکر است (ص: ۱) و به این معناست که برخی آیات قرآن برخی دیگر را تفسیر و روشنگری می‌نمایند و نیازی نیست کتابی که وحی مطلق است را از طریق ادبیات عرب تأیید کنیم. ما در این کتاب از ادبیات عرب برای رد شبهات استفاده می‌کنیم؛ ولی ادبیات عرب را مبنا برای فهم قرآن قرار نمی‌دهیم. مبنا برای فهم قرآن، خود قرآن است و بیان رسول اکرم (ص) و بیان اهل البیت رسول اکرم (ص) که هر سه به عنوان روشنگران قرآن مورد دقت و توجهند و البته دلایل

قرآن هم بر این مدعا مترتب است.

به عنوان نمونه: خداوند در آیه ۱۳۸ از سوره آل عمران می‌فرماید: ﴿هَذَا بَيَانٌ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ﴾

این قرآن بیان کننده و روشن کننده برای مردم و موجب هدایت و موعظه برای متقین است. (طباطبایی، ۱۳۸۳: ۴، ۲۴) برای فهم این آیه دو راه می‌باشد. یکی آنکه واژه‌های "هذا"، "بیان" و "الناس" را در کتب لغت دیده و یک ترجمه سطحی از آن استخراج کنیم. دیگر آنکه بخواهیم بدانیم منظور خداوند از این تبیین چیست؟ و چگونه تبیین خواهد کرد. برای یافتن پاسخ در قرآن کریم به دنبال آیاتی می‌گردیم که واژگانی مشترک با این آیه داشته باشند. (۱، ن، للناس). می‌بینیم در سوره نحل آیه ۴۴ می‌فرماید: ﴿بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ وَأَنزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ بَيِّنَاتٍ لِّلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ﴾. یعنی ای پیامبر ما این کتاب را بر تو به یکباره فرستادیم تا او بر مردم آنچه برایت نازل شده است را تبیین کنی. (طباطبایی، ۱۳۸۳: ۱۲، ۳۶۷) پس این کتاب برای ناس تبیین کننده است، به وسیله پیامبر اکرم (ص) باید تبیین صورت پذیرد. تا اینجا نکته مهم قابل دقت است:

الف) قرآن کتابی است که برای تبیین است.

ب) مسئولیت این تبیین را خداوند بر عهد پیامبر اکرم (ص) گذاشته است.

ج) برای تبیین آیات می‌بایست قرآن به یک زبان بر قلب مبارک پیامبر اکرم (ص) انزال شود. حال می‌خواهیم بدانیم ورثه رسول اکرم (ص) چگونه تبیین کننده قرآن کریم هستند. در سوره مبارکه فاطر آیه ۳۲ خداوند اینگونه می‌فرماید: ﴿وَمَا أَوْثَرْنَا الْكِتَابَ الَّذِيْنَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ وَمِنْهُمْ مُّقْتَصِدٌ وَمِنْهُمْ سَابِقٌ بِالْإِیرَاتِ بِإِذْنِ اللَّهِ ذَلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ﴾

ترجمه: آنگاه این کتاب را به آن کسانی که از بندگان خود که انباشتار کرده‌ایم به میراث دادیم، پس بعضی از ایشان ستمگر خویشند و بعضی معتدلند و بعضی از ایشان به امر خدا به سوی نعمت‌ها می‌شتابند و کرم بزرگ این است. (طباطبایی، ۱۳۸۳: ۱۷، ۵۶) یعنی ما این قرآن را برای برگزیدگان از عبادمان به ارث گذاشتیم. پس این کتابی که از طریق وحی به رسول اکرم (ص) رسیده است از طریق ارث به اهل بیت عصمت و طهارت می‌رسد. نتیجه آنکه همانگونه که رسول اکرم تبیین کننده آیات قرآن می‌باشند پس از رسول اکرم (ص) نیز به امر الهی، اهل بیت پیامبر تبیین کننده آیات برای ناس می‌باشند. به این کار جمع بین آیات گویند. یعنی یک آیه را به تنهایی بررسی نمی‌کنیم. بلکه با آیات مشابهش بررسی کرده تا دچار اختلاف و

تناقض نشویم. آن‌هایی که مدعی وجود تناقض در قرآن کریم‌اند در واقع از جمع آیات بهره‌ای نبرده‌اند بلکه دچار ضرب بین آیات شده‌اند. یعنی یا فقط به همان یک آیه بسنده کرده و دنبال آیات مشابه نرفته‌اند و نظر قطعی خود را داده‌اند یا اینکه به سراغ آیاتی رفته اند که مشابه نبوده‌اند.